

Kurator sądowy

263501

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

Kurator sądowy realizuje określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Celem jego pracy jest wsparcie, opieka oraz szeroka pomoc doradcza i socjalna osobom, które na mocy sądowego orzeczenia zostały powierzone jego pieczy. Są to zarówno osoby dorosłe, jak i niepełnoletnie, które popełniają przestępstwa oraz dzieci i ich rodzice bądź opiekunowie z rodzin dysfunkcyjnych. Podstawowym zadaniem kuratora jest wykonywanie wobec tych osób dozorów i nadzorów. Kurator rodzinny wykonuje nadzory nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej bądź samymi nieletnimi, które orzeka sąd rodzinny, natomiast kurator dla dorosłych zajmuje się, orzeczonymi przez sąd karny, dozorami wobec przestępców dorosłych. Główne obowiązki i uprawnienia kuratora sądowego określa ustawa o kuratorach sądowych z dnia 27 lipca 2001 roku.

Do głównych czynności zawodowych kuratora należy zapoznanie się z aktami sprawy i innymi dokumentami, w których można znaleźć informacje o podopiecznych oraz zebranie informacji, jak wyglądały wcześniejsze nadzory i dozory. Kurator przeprowadza wywiady środowiskowe na zlecenie sądu. W związku z tym nawiązuje i utrzymuje osobiste, indywidualne kontakty z podopiecznymi. Zdobywa ich zaufanie. Wizytuje podopiecznych w ich domach, obserwuje i kontroluje ich życie. Stara się zdobyć informacje pozwalające określić potrzeby i problemy, jakie mają oni i ich rodziny. Rozmawia z domownikami, sąsiadami, zdobywa informacje także z innych źródeł, takich jak: zakład pracy, szkoła, dalsza rodzina, policja, dostępne dokumenty itp. Na podstawie zdobytej wiedzy o podopiecznych kurator opracowuje metody rozwiązania problemów, z jakimi się borykają, uwzględniając przy tym realne możliwości pomocy, jakie niesie ich najbliższe otoczenie i środowisko lokalne. Problemy, z którymi spotyka się kurator są bardzo różne. Najczęściej są to uzależnienia, choroby, problemy rodzinne, kłopoty w nauce, brak wiary we własne siły i możliwości, a także bezrobocie, trudna sytuacja materialna, czy wręcz brak środków do życia. Dlatego praca kuratora wymaga często osobistych interwencji w różnych urzędach i instytucjach, kontaktów i współpracy z pracownikami socjalnymi, pracodawcami, służbą zdrowia i organizacjami społecznymi, które statutowo zajmują się opieką, wychowaniem, resocjalizacją, leczeniem i świadczeniem pomocy społecznej.

Innym zadaniem kuratora jest przygotowywanie wniosków o zmianę bądź uchylenie orzeczonego środka prawnego, np. o uchylenie dozoru, umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczej, wykonanie zawieszanej kary pozbawienia wolności. Ponadto kurator może być także obecny w trakcie posiedzeń wykonawczych sądu, mających związek z jego podopiecznym.

Do obowiązków zawodowych kuratora należy także dokumentowanie podejmowanych na bieżąco działań w karcie czynności nadzoru/dozoru prowadzonej osobno dla każdego podopiecznego, w której wpisuje datę, miejsce i rodzaj czynności, uzyskane dokumenty i informacje oraz ich źródła, a także własne uwagi i zamierzenia w zakresie sprawowanego nadzoru czy dozoru. Poza tym kurator sporządza sprawozdania z objęcia i zakończenia nadzoru lub dozoru.

Pod kierunkiem kuratora sądowego pracują kuratorzy społeczni. Są to osoby o różnych zawodach, które chcą pomagać podopiecznym, sprawując nadzory lub dozory w swoim wolnym czasie. Zadaniem kuratora jest organizowanie i kontrolowanie ich pracy. Nadzór nad pracą kuratorów społecznych obejmuje analizę, ocenę i konsultowanie sprawozdań z przebiegu dozorów lub nadzorów, jakie wykonują.

Kurator w swojej pracy wykorzystuje urządzenia biurowe takie jak: telefon, fax, komputer, drukarka, ksero.

W pracy kurator powinien kierować się zasadami etyki zawodowej zawartymi w uchwalonym w dniu 6 maja 2004 roku Kodeksie etyki kuratora sądowego. Zasady te to: uznanie wartości, godności i niepowtarzalności osoby ludzkiej, jej praw i obowiązków. Wyraża on także poszanowanie dla sprawiedliwości, solidarności, równości i wolności.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Kurator pracuje w różnych miejscach. Zadania realizuje nie tylko w środowisku swoich podopiecznych. Jego praca odbywa się też na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Głównym miejscem pracy kuratora są jednak mieszkania podopiecznych i gmach sądu. Wizytacje w domach podopiecznych bardzo często oznaczają poruszanie się po niebezpieczniejszych dzielnicach miasta. Kurator musi być także przygotowany na to, że podczas wykonywania swojej pracy trafi na awantury, sceny przemocy domowej, czy kłótnie. W gmachu sądu, kurator pełni dyżury. Bardzo ważne jest to, aby pomieszczenie gwarantowało warunki umożliwiające swobodną rozmowę z interesantami.

Nie ma w tym zawodzie ryzyka zapadania na choroby zawodowe, nie występują także czynniki niebezpieczne czy szkodliwe dla zdrowia.

Warunki społeczne

Praca kuratora sądowego ma charakter indywidualny i samodzielny. Sam organizuje swoją pracę i wybiera metody oddziaływania na podopiecznych. W czasie pracy kontakty z ludźmi są bardzo intensywne. Praca kuratora związana jest ze spotkaniami, rozmowami, obserwacją i oceną ludzi w różnych sytuacjach, przekonywaniem ich do różnych spraw, poznawaniem przeszłości i stawianiem prognoz, co do możliwości zmian ich życia. Kurator pracuje z osobami w różnym wieku, z różnych środowisk, o różnym poziomie intelektualnym i o różnych zawodach. Dotyczy to zarówno

podopiecznych, jak i osób, z którymi współpracuje dla ich dobra. Nie wszyscy go akceptują, nie wszyscy są chętni do współpracy. Nie zawsze pomoc, jaką oferuje kurator spotyka się ze zrozumieniem z ich strony. Bywają agresywni i napastliwi. Praca może także powodować konflikty, np. gdy kurator broni racji podopiecznego, wbrew czyimś interesom.

Warunki organizacyjne

Czas pracy kuratora sądowego jest uzależniony od ilości zadań. Kurator wykonując swoje obowiązki dzieli między sąd i pracę w terenie. Dwa dni w tygodniu dyżuruje w sądzie, pozostałe przeznacza na pracę w terenie, którą sam planuje i układa jej harmonogram. O ile dyżury w sądzie można ująć w stałe ramy czasowe, o tyle praca w terenie nierzadko wykonywana jest także popołudniami oraz w dni wolne od pracy. Kurator sam decyduje o czasie i metodach swoich działań. Praca kuratora wymaga częstych wyjazdów w teren do podopiecznych. Wykorzystuje on wówczas własny środek transportu lub korzysta z komunikacji miejskiej, kolejowej czy autobusowej. Praca kuratora sądowego kontrolowana jest okresowo, najczęściej od strony formalnych wymogów (czy dozór lub nadzór został objęty, czy wpływają okresowe sprawozdania z ich przebiegu, czy egzekwuje on obowiązki nałożone przez sąd na podopiecznego itp.). Nadzór merytoryczny nad działalnością kuratorów sądowych wykonuje kurator okręgowy. Kuratorzy sądowi ponoszą odpowiedzialność porządkową albo dyscyplinarną za naruszenie obowiązków kuratora.

Wymagania psychologiczne

Ze względu na charakter pracy wymagania psychologiczne w stosunku do osoby pracującej w zawodzie kuratora sądowego są bardzo wysokie. Praca kuratora nierozłącznie jest związana z ludźmi. Od tego czy kurator potrafi umiejętnie nawiązać rozmowę i właściwie ją poprowadzić zależy prawidłowe kształtowanie się późniejszych kontaktów między nimi. Kurator powinien wykazywać wyrozumiałość dla nieumiejętności podopiecznego w radzeniu sobie z trudnościami życiowymi. Nie powinien wykazywać postawy oceniającej, lecz okazywać zrozumienie. Z drugiej strony taka postawa nie może mu przesłonić obiektywnej oceny sytuacji. Dlatego powinien być dobrym obserwatorem i osobą spostrzegawczą, dostrzegać wszelkie istotne w danej sprawie fakty, a z zaobserwowanych faktów wyciągać właściwe wnioski. Niezbędna jest więc umiejętność wysnuwania logicznych wniosków na podstawie gromadzonych faktów i informacji. Bardzo ważną cechą kuratora jest także umiejętność współdziałania z innymi ludźmi na rzecz realizacji zamierzonego celu. W związku z tym powinien on umieć przekonywać ludzi do swoich racji i nakłaniać ich do przyjęcia zaproponowanych przez siebie rozwiązań. W sytuacjach stresujących kurator musi bezwzględnie panować nad własnymi emocjami i zachowywać spokój, a także bezstronność opinii.

Zarówno w kontaktach z ludźmi, jak i podczas przygotowywania pisemnych sprawozdań, w zawodzie, niezbędna jest łatwość sprawnego, precyzyjnego, poprawnego i zrozumiałego komunikowania się w mowie i piśmie. Swoje opinie i wnioski kurator powinien formułować bardzo ostrożnie i odpowiedzialnie, ponieważ mogą one wpłynąć na decyzję sądu, co do tak ważnych spraw, jak rodzina czy wolność człowieka.

Bycie kuratorem jest misją wobec drugiego człowieka. Przede wszystkim osoba pracująca na tym stanowisku musi wykazywać się dużą dozą humanizmu w swoich działaniach. Jest to więc zawód, który wykonywać może jedynie osoba o zainteresowaniach społecznych, lubiąca pracę z ludźmi, posiadająca rzetelną wiedzę z zakresu psychologii, pedagogiki resocjalizacyjnej i która nie traktuje nikogo, jako kogoś gorszego czy z góry skazanego na niepowodzenie i odrzucenie.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca kuratora zawodowego pod względem obciążenia fizycznego zalicza się do lekkich, wymagany jest jednak ogólny dobry stan zdrowia. Biorąc natomiast pod uwagę stopień obciążenia psychicznego, od osób wykonujących ten zawód wymaga się dużej wytrzymałości i odporności emocjonalnej. Ze względu na konieczność komunikacji z podopiecznymi ważna jest duża sprawność narządów wzroku i słuchu. Przeciwwskazaniem do pracy na tym stanowisku są: upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne, nie leczone uzależnienia oraz upośledzony słuch, wzrok i mowa.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Kuratorem zawodowym może zostać mianowana osoba, która posiada obywatelstwo polskie, korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich, ukończyła wyższe studia magisterskie z zakresu psychologii, socjologii, pedagogiki lub prawa. Ukończenie studiów z innej dziedziny nie zamyka drogi do wykonywania tego zawodu. Warunkiem jest ukończenie odpowiednich studiów podyplomowych z zakresu psychologii, socjologii, pedagogiki czy prawa. Poza tym należy także odbyć aplikację kuratorską oraz zdać egzamin kuratorski. Aplikacja kuratorska trwa 1 rok. Ma ona na celu zapoznanie aplikanta z praktyczną organizacją sądu, placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładów dla nieletnich, czy zakładów penitencjarnych. Aplikacja ma także na celu sprawdzenie czy dana osoba nadaje się do wykonywania zawodu kuratora. Egzamin kuratorski składa się z dwóch części: pisemnej i ustnej. Pozytywny wynik całego egzaminu jest warunkiem mianowania danej osoby na stanowisko kuratora sądowego.

Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków kuratora sądowego kurator składa ślubowanie przed prezesem sądu okręgowego oraz kuratorem okręgowym.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie kuratora istnieje możliwość awansu w znaczeniu coraz wyższych stopni w hierarchii organizacyjnej. Awansem może być powołanie na stanowisko kuratora okręgowego czy kierownika kuratorskiej służby sądowej.

Jako awans można też traktować uzyskanie wyższego stopnia służbowego, tj. starszego kuratora sądowego i kuratora specjalisty. Stopnie te nadaje prezes sądu okręgowego na wniosek kuratora okręgowego po 3 latach wyróżniającej się pracy od dnia poprzedniego awansu.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

W zawodzie kuratora pracę mogą podjąć osoby w różnym wieku pod warunkiem posiadania odpowiednich kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego w pracy o podobnym charakterze. Każda z tych osób musi odbyć także aplikację kuratorską i zdać egzamin kuratorski. Choć nie ma formalnych ograniczeń co do wieku, w którym rozpoczyna się pracę kuratora, to jednak preferowane są osoby młode.

Możliwości zatrudnienia

Jedynym miejscem pracy kuratora sądowego jest sąd. Z przeprowadzonych wywiadów wśród przedstawicieli tego zawodu wynika, że kurator może mieć trudności ze zdobyciem zatrudnienia, gdyż liczba etatów jest ściśle ustalana, a miejsca zazwyczaj zajęte. Nie potwierdzają jednak tego dane z urzędów pracy za 2007 rok, gdzie liczba poszukujących pracy była mniejsza niż ofert pracy. Na koniec 2007 roku liczba bezrobotnych osób w zawodzie kuratora wynosiła 18, a ofert pracy w ciągu tego roku wpłynęło 107. Oferty pracy dostępne były jednak tylko w czterech województwach, tj. śląskim, zachodniopomorskim, mazowieckim i łódzkim. W pozostałych województwach nie zgłoszono ofert pracy.

Zawód kuratora nie jest często spotykany, jednak zachodzące przemiany w sądownictwie rokują, że przybędzie miejsc pracy także dla kuratorów sądowych. Wynagrodzenie kuratora ustala się przy zastosowaniu mnożników kwoty bazowej, która co roku jest waloryzowana. W zależności od stopnia służbowego kwotę tę mnoży się przez określony współczynnik. Im wyższy stopień służbowy tym większe wynagrodzenie. Zarobki kuratora specjalisty zdecydowanie przekraczają średnią krajową płacę, podczas gdy kurator sądowy z małym doświadczeniem zarabia poniżej średniej krajowej.

Zawody pokrewne

specjalista pracy socjalnej

specjalista ds. rodziny

mediator

wychowawca w jednostce penitencjarnej

sędzia

pracownik socjalny

Polecana literatura

Jedynak T., Stasiak K.: *„Zarys metodyki pracy kuratora sądowego”*, wydawnictwo LexisNexis, 2008

Paszkiewicz A.: *„Podmiotowe traktowanie wychowanka w pracy rodzinnego kuratora sądowego”*, Norbertinum, 2006

Opora R.: *„Rola sędziów i kuratorów w resocjalizacji nieletnich”*, Uniwersytet Gdański, 2006

Śpiewak J.: *„Kurator sądowy w postępowaniu karnym wykonawczym”* Wydawnictwo Prawnicze, 2000

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz.1071 z 2001 r.)

Kodeks etyki kuratora sądowego: www.kuratorzy.pl